Lek en Huibert Kroniek

14e jaargang nr. 1, februari 2012

Periodiek van de Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop

VERENIGING HISTORISCH LEXMOND EN HEI- EN BOEICOP
opgericht 14 oktober 1998

Beschermheer	Dr. M. Bijleveld van Lexmond
Bestuur	L.P. Kleppe, voorzitter M.J. van de Graaf, secretaresse A. de Wit, penningmeester J. den Besten-Spek W. van Honk, vice voorzitter S. de Ridder J.A. Schaafsma
Secretariaat	M.J. van de Graaf Hei en Boeicopseweg 4 4126 RJ Hei- en Boeicop e-mail: van_de_graaf@zonnet.nl
Ledenadministratie	A. de Wit Kortenhoevenseweg 32 4128 CR Lexmond tel. 0347-341502 e-mail: adewit1@solcon.nl
Redactie Lek en Huibert Kroniek	S. de Ridder e-mail: ridders@wanadoo.nl
Het Laakhuis	De Laak 22 4128 CB Lexmond e-mail: hetlaakhuis@kpnmail.nl
Website	www.vhlhb.nl

CONTRIBUTIE 2011
Rekeningnummer:
3360.32.587

Leden	€ 15,00
Steunleden	€ 6,00
Buitenleden	€ 21,00

VAN DE VOORZITTER

L.P. Kleppe

2012: Het Einde der Tijden?

Het heeft altijd veel aandacht gekregen, voorspellingen over het Einde der Tijden. Voor het jaar A.D. 1000 was er zo'n voorspelling. Later werden de voorspellingen van Nostradamus (16e eeuw) als zeer bedreigend ervaren. Vorig jaar was er nog de Amerikaanse dominee Harald Camping, die het Einde der Tijden voorspelde. Eerst op 21 mei, later, door een rekenfoutje, werd dat 21 oktober. En zie, we zijn er nog. Nu wordt met kerst 2012 het einde voorspeld, gebaseerd op een interpretatie van de zeer lastig leesbare Maya-kalender. Wellicht heeft u hierover al gelezen. Waarschijnlijk zal de onrust rondom deze voorspelling toenemen in de loop van het jaar, om in december een hoogtepunt te bereiken. En als december 2012 dan weer voorbij is, zal ook deze voorspelling naar de geschiedenis-boeken worden terugverwezen en zal men weer een nieuw punt in de toekomst pakken als nieuw Einde der Tijden. Slechts één ding weten we: Het Einde der Tijden zal onverwacht aanbreken.

En onze vereniging? Wij kijken voornamelijk naar het verleden, en niet naar de toekomst. Wij zetten ons vooral in voor het behoud van ons historische erf- en cultuurgoed. Maar daarbij moeten we ook naar de toekomst kijken. Er wordt momenteel veel gebouwd, vooral in de dorpskern, van zowel Lexmond als van Hei- en Boeicop. Dat is een goed teken, want het getuigt van vitale dorpsgemeenschappen. Maar we hebben als VHLHB wel een eigen verantwoordelijkheid hierin. In en boven de grond bevindt zich immers veel historisch materiaal, en daar moeten we wel zorgvuldig mee omgaan.

2012: Het wordt weer een jaar van een Feestweek in Lexmond. In die week willen we ons ook profileren, en daarvoor zullen we enkele ideeën verder uitwerken. U hoort nog van ons in dit jaar!

= = = = = = = = = = = = = = = = =

POLITIE-VERORDENING VAN HEI- EN BOEICOP, 1894

J.L.E. Bassa-de Jong

HOOFDSTUK XI.

Omtrent het behandelen van de brandspuit en de daaraan verbonden werkzaamheden.

ART. 34.

Alle mannelijke ingezetenen boven den 18- en beneden den 60-jarigen ouderdom, met uitzondering van hen, die door ambtelijke bedieningen bij den brand het toezicht over bijzondere zaken moeten houden, of door hunne ambtelijke bezigheden wettig verhinderd zijn op te komen, zijn verplicht deel te nemen aan de werkzaamheden, welke vereischt worden bij de behandeling van de brandspuit, zooals hierna is bepaald.

ART. 35.

Door Burgemeester en Wethouders zal worden opgemaakt, jaarlijks herzien, afgekondigd en aangeplakt eene lijst, vermeldende de bij voorgaand artikel bedoelde personen, met aanduiding der werkzaamheden, welke aan ieder worden opgedragen en vermelding van de namen der brandmeesters, onder wier onmiddellijk bevel zij staan.

De manschappen zijn verplicht de hun door den Burgemeester of de brandmeesters gegeven wordende bevelen onmiddellijk en zonder tegenspraak uit te voeren.

Op de in dit artikel bedoelde lijsten zullen als reserve worden gebracht zij, die niet voor bepaalde diensten zijn aangewezen.

De als reserve genoemde personen zullen, op last van den

Burgemeester, tijdelijk de diensten van anderen moeten vervullen, die om wettige redenen niet present zijn.

ART. 36.

Door Burgemeester en Wethouders zullen zooveel brandmeesters worden aangesteld, als zij noodig zullen oordeelen voor de richtige behandeling der brandspuit.

Aan iederen brandmeester zal een extract uit de bij het voorgaand artikel vermelde lijst worden uitgereikt, vermeldende de namen der onder zijne bevelen staande manschappen. De brandmeesters zullen toezien, dat de brandspuit met alle daarbij behoorende voorwerpen niet worden beschadigd, en alles na gemaakt gebruik weder behoorlijk wordt gereinigd, gedroogd en geborgen.

Zij zullen de brandspuit mede vergezellen, wanneer die tot hulp eener naburige Gemeente mocht worden verlangd en aldaar toezien, dat dezelve niet wordt beschadigd.

ART. 37.

De Burgemeester heeft, ingevolge artikel 189 der Gemeentewet, bij het behandelen van de brandspuit het opperbevel.

ART. 38.

Bij het probeeren van de spuit zullen de manschappen zich op het bepaalde uur vervoegen voor het Raadhuis der Gemeente en bij het ontstaan van brand in de Gemeente zullen zij zich op het eerste gerucht daarvan spoeden naar de plaats, alwaar de brand is ontstaan en onmiddellijk alles aanwenden tot blussching van den brand en om de brandspuit dadelijk en goed te doen werken; alles voorts overeenkomstig de hun door den Burgemeester of de brandmeesters te geven bevelen.

Bij de vaststelling der lijst, bedoeld bij artikel 35, zal jaarlijks een brandmeester worden aangewezen, die met zijne manschappen de brandspuit onmiddellijk bij het ontstaan van brand moet vervoeren naar de plaats des onheils.

Dit personeel zal dus dadelijk bij het ontstaan van brand zich naar de bewaarplaats der spuit moeten begeven.

ART. 39.

Indien bij het ontstaan van brand in de Gemeenten *Lexmond*, *Vianen* of *Schoonrewoerd* eenig gevaar ontstaat voor gebouwen op de grens der Gemeente HEI- EN BOEICOP, zullen de brandmeesters en manschappen zich met den meesten spoed begeven naar de bewaarplaats van de brandspuit, ten einde gereed te zijn op het eerste bevel uit te rukken.

ART. 40.

Wettige verhinderingen om op te komen zijn:

1°. bij het ontstaan van brand:

a. afwezigheid buiten de Gemeente op meer dan een *half uur* afstands;

b. ziekte of gebreken, mits zulks behoorlijk door eene geneeskundige verklaring worde geconstateerd, binnen 3 dagen na den plaats gehad hebbenden brand;

c. indien men het brandende gebouw bewoont of in de nabijheid woonachtig is.

2°. bij het probeeren van de spuit:

a. ziekte;

b. afwezigheid om wettige of gegronde redenen.

ART. 41.

De tijd, wanneer de brandspuit zal worden geprobeerd, zal

minstens 3 dagen te voren door afkondiging, aanplakking en rondzegging aan de huizen der ingezetenen worden bekend gemaakt.

ART. 42.

Men kan zich van de bij dit hoofdstuk voorgeschreven diensten en werkzaamheden ontheffen, door het onder goedkeuring van Burgemeester en Wethouders stellen van eenen plaatsvervanger of door het storten eener som van *acht* gulden in de gemeentekas.

ART. 43.

De duur der bij dit hoofdstuk bedoelde diensten en werkzaamheden wordt bepaald als volgt:

a. bij het probeeren van de brandspuit op hoogstens 2 uren;

b. bij het blusschen van brand zullen de manschappen *ieder* uur worden afgelost en door anderen worden vervangen; de afgeloste manschappen zullen evenwel de plaats des onheils niet mogen verlaten, voordat hun daartoe door den Burgemeester, of die hem vervangt, verlof zal worden gegeven;

c. bij het blusschen van brand zal de geheele duur der diensten, die van de ingezetenen worden gevorderd, nooit langer mogen zijn dan 12 achtereenvolgende uren.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

LEXMOND IN 1961

G. Janssen

Zoals elk jaar had gemeentesecretaris G. Janssen ook eind 1961 een jaaroverzicht gemaakt over het wel en wee van Lexmond. Het verscheen rond de jaarwisseling in een krant en zo werd het geheugen van de Lexmonders weer opgefrist. Het artikel was als volgt:

Gemeentegetrouw willen wij, nu bijkans 1961 is verstreken, de gebeurtenissen in het dorpsleven in de voorbijgaande jaarkring nog eens voor de geest halen.

Beginnen wij ditmaal met onze bejaarden. De woningbouwvereniging voltooide zes woningen voor hen. De jaarlijkse reis, o.a. mogelijk gemaakt door een oliebollenactie van de Bond van Plattelandsvrouwen, ging dit jaar met 16 particuliere auto's over de Veluwe naar Ede, Teuge en Tiel, waarna het gezelschap van 66 personen de nieuwe brug over de Merwede ging bekijken. In het Verenigingsgebouw werden zij onthaald door dokter Vegter wegens zijn 12½-jarig verblijf in Lexmond. Een koperen jubileum werd ook met veel blijken van waardering gevierd door burgemeester Pellikaan en door secretaris G. Janssen. J. Hamerling was 25 jaar organist in de Hervormde kerk.

Om bij de jubilea te blijven: het jaar begon met een feestelijke viering van het 35-jarig bestaan der Arbeiderszangvereniging Nieuw Leven en het 20-jarig bestaan van het Centraal Genootschap voor Kinderherstellingsoorden en Vakantiekolonies, afdeling Lexmond. De Gereformeerde Jongensclub Samuël sloot 25 jaren af en de Gereformeerde Meisjesclub Lenteleven 12½ jaar. De Oranjevereniging bood haar leden bij het 25-jarig bestaan de film Fanfare aan.

Er werden ook nieuwe verenigingen geboren: de Vrouwengroep van de Partij van de Arbeid en de besturenbond van het C.N.V.

De Sportdag viel dit jaar helaas letterlijk in het water. De gymnastiekvereniging trof het met haar openluchtuitvoering heel wat beter. De Bloesemtocht der wandelsportvereniging bracht 1044 lopers aan de start, de avondvierdaagse was er weer en ook de

bonte avond. Ook de voetbalclubs toonden wat Lexmond waard is.
Anne de Vries en mevr. Balke spraken voor de C.P.B.
De Jongveedag is ook niet meer uit een jaaroverzicht weg te denken.
De districtsgeitenkeuring liet zien dat de geit nog niet in het vergeetboekje staat.
De E.H.B.O. verzorgde een kringwedstrijd in Lexmond.
Uit het politieke leven valt nog te vermelden een spreekbeurt door kamerlid Scheps.
Terug tot de personalia. Naast vreugdevolle feiten ook droevige gebeurtenissen. Tengevolge van een verkeersongeval overleed aannemer Adr. de Jong; mej. C. van Luyt stierf. Na een langdurige ziekte ontviel ons verder Amel van den Heuvel, o.a. oud-raadslid. Voorts gingen plotseling slager A.J.L. Molenaar en boomkweker W. Kersbergen heen. Ook ontsliep de oudste inwoner J. Veen, 89 jaar.
Ds. G.J. van der Burgh bedankte voor enkele beroepen, doch aanvaardde het beroep naar Ameide met handhaving van Lexmond.
Het plan voor de bouw van een nieuwe Chr. Gereformeerde kerk kwam gereed. In de Hervormde kerk werd een geluidsinstallatie in gebruik genomen. Opwekkingsacties van Jehova-getuigen en Stromen van Kracht vonden plaats.
Aan de openbare school vond hoofdenwisseling plaats: G. ten Bergen ging met pensioen, G.H. ter Hennepe volgde hem op. Door uitbreiding van het aantal leerlingen kreeg de Chr. kleuterschool een tweede leidster, en wel mej. M.T.J. van Oostveen. De kantoorhoudster der PTT, mej. J. Kooyman, ging met pensioen. Een opvolger is nog niet benoemd.
De roem van Lexmond reikt ver: A. Spek ging in Tours (Frankrijk) op een grote tentoonstelling Hollandse klompen maken en liet dat ook de Franse televisiekijkers zien.
De kruidenierswinkel van G. Bot werd de snackbar van T. Verkerk. G. Graveland vernieuwde zijn drogisterij en H. de With richtte een moderne zelfbedieningswinkel in.
De drukte in Lakerveld Oudjaar 1960 was heel wat groter dan Oudjaar 1961: de nieuwe Rijksweg door Lakerveld kwam in gebruik. De gehandhaafde nauwe hals in de Laak kon niet vermeden worden, hetgeen heel wat voorzieningen eiste. Helaas viel bij een slip een dode te betreuren. In Achthoven reed een woonwagen van de dijk:

geen slachtoffers, wel veel brandhout.
Tweemaal werd de brandweer gealarmeerd, en wel voor hooibergbrand bij N.A. Bronkhorst en een scheepsbrand op de Lek. In beide gevallen kon door snel optreden veel behouden worden.
Er werden twee concerten gegeven en wel door “Nieuw Leven” uit Vianen, op uitnodiging van de wandelsportvereniging, en door “De Bazuin” uit Leerdam, op verzoek van de Oranjevereniging.
Voor haar landing met haar ballon in Lakerveld overhandigde mevrouw Boesman een certificaat aan de burgemeester van Meerkerk.
De verlichting van de Kortenhoevenseweg, de Dorpsstraat en de Laak werd doeltreffend verbeterd.
Zoals reeds vermeld, kwamen zes bejaardenwoningen gereed. Begonnen werd aan de bouw van zes boerderijen in Lakerveld, een gevolg van de doorsnijding der landerijen door de nieuwe Rijksweg, alsmede aan twee particuliere woningen en een constructiehal van de firma van Eck.
Tenslotte de burgerlijke stand. Voor zover heden, 16 december, valt te voorzien, bedraagt het aantal geboorten 42 (1960: 33) en het aantal sterfgevallen 21 (1960: 24). Er vestigden zich 67 personen (1960: 47) en 50 personen verlieten Lexmond (1960: 68). Dientengevolge is het bevolkingsgetal dit jaar flink gestegen, en wel van 1884 tot 1922. 22 paren traden in het huwelijk (1960: 18).
Met de wens, dat 1962 voor ons dorp en voor ons allen persoonlijk een zegenrijk jaar mag zijn, wil ik dit overzicht besluiten.

Zowel onze winkelklanten als degenen, die wij aan huis bedienen, een gelukkig en voorspoedig 1962 toegewenst.

Fam. P. 'T LAM

Aardappelen-, groenten- en fruithandel
DORPSSTRAAT 107 - LEXMOND - TEL. 270

C. VAN ZESSEN - LEXMOND
wenst alle cliënten en bekenden een gelukkig Nieuwjaar.

Telefoon 229

ALLE SOORTEN BRANDSTOFFEN, ZOWEL VASTE ALS VLOEIBARE

RUND- EN VARKENSSLAGERIJ
WED. A. J. L. MOLENAAR
en kinderen
Dorpsstraat 68 - Lexmond - Telefoon 261
G.N.

GARAGE L. STOK
Telefoon 201 — Lexmond
Onze beste wensen voor 1962.

GARAGE BURGGRAAF
(W. OTT)
DORPSSTRAAT - LEXMOND
Radio Televisie
Automobielen - Motoren en Rijwielen - Butagas
Telefoon 263
G.N.

Voor kleine geschenken naar
VAN DIJK'S
Brood- en Banketbakkerij
DORPSSTRAAT 56 - Tel. 282 - LEXMOND
Grote verscheidenheid in
Luxe dozen - Bonbonnières - Mandjes enz.
VOORSPOEDIG 1962.

J. C. VAN DIJK Jr.
DE LAAK 3 — LEXMOND
LOONWERKERSBEDRIJF
wenst allen een gelukkig nieuwjaar.

Fa. DE WITH en VAN WOERDEN
LEXMOND
Veevoeder- en kaashandel
wenst U een voorspoedig 1962 toe.

A. SPEK
Klompenhandel
Lexmond
m.h.g.

W. OOSTERLING
Kortenhoevenseweg 12 - 14
telef. 03474 - 252
Café, annex Slijterij
Agent Brouwerij d'Oranjeboom, handel in alcoholhoudende en alcoholvrije dranken
G.N.

H. STRAVERS
Timmerbedrijf
Lexmond
wenst vrienden en begunstigers een
Voorspoedig Nieuwjaar.

W. A. BOEF
Transportbedrijf
Lexmond
H.G.

J. HAMERLING
Dorpsstraat 73 en 52
Lexmond
Tel. 03474 - 275
Meubelen, Woninginrichting en Kleding
Altijd bijzondere, zeer voordelige aanbiedingen
G.N.

E. J. de Zeeuw
Levensmiddelenbedrijf
Dorpsstraat 133
G.N.

J. v. Dieren Tzn.
„De Zoom" - Lexmond
Alle Verzekeringen
G.N.

A. S. VAN MILL
B. VAN MILL-de Jong
Tabaksartikelen
Lederwaren en Luxe artikelen
Dorpsstraat 71 - Lexmond
G.N.

DE WITH'S
ZELFBEDIENING
Lexmond
wenst allen een
Gelukkig 1962

Hierbij de advertenties uit de krant van 30 december 1961, aanwezig in het archief van de krantenknipselwerkgroep.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

300 JAAR GELEDEN
Hei- en Boeicop en de Franse invasie in 1672 (1e vervolg)

P. Horden Jz. †

De hoge functionarissen van het Viaanse staatje waren onderwijl de vijand op gaan zoeken om hem te verzoeken het kleine gebied te vrijwaren voor plunderingen en dergelijke zaken, waardoor ze het gedaan kregen dat er te Vianen een paar franse officieren geplaatst werden, die plunderingen zouden voorkomen. Men noemde hen: sauvegarden. Ze deden dat natuurlijk niet gratis. Begin juni waren ze er al en hoeveel het kostte worden we gewaar uit het volgende:

Specivocatie van de onkosten der sauvegardens metten gevolge vandien:

De vertering inden herberge vanden Engel bedraecht tot des middags den 9 Junij 1672	*f 203.17*
De wagevrachten metten verteringe gevallen over het halen van de sauvegardens en daarvan rapport te doen aan sijn Extie, etc.	*f 126.—*
9 Juny betaelt aende sauvengardens die vertrocken sijn	*f 262.10*
Willem de Haes en Joost Peters comt over wagevracht den sauvegardens die gebleven syn compt tot de 9 junij 1672 in cluijs, behalve de vertering	*f 240.—*
Totaal	*f 862.17*
In avance uijtgeset	*f 137. 3*
	f 1000.—

Dewelcke dusent gl. d'Heer van Vianen te dragen heeft	*f 250.—*
Ameide met Tienhoven	*f 150.—*
Heijcop	*f 131. 5*
Merkerck	*f 187.10*
Lexmont	*f 150.—*
Laeckervelt	*f 131. 5*
Totaal	*f 1000.—*

De rekening voor de tweede helft van juni zegt ons welke Viaanse autoriteiten naar het hoofdkwartier van de Fransen reisden:

Specivocatie van onkosten der sauvengardens metten gevolge vandien gevallen tsedert den 14 Junij 1672 lestleden:

In den Herberge vanden Engel is verteerd bij sauvengardens tot den 1e Julij 1672 in cluijs	*f 186.16*
Bij den jongen van de sauvengardens	*f 9.18*
Bij eenige geransoeneerde gevangens	*f 3. 3*
Verschoten bij de secretaris van der Laecken over twee reijsen bij hem met den heer Drossart ende de tressorier Terstege, soo na 't leger vanden Koninck als tot Kuijlenborgh bij Comte du Roy gedaan	*f 19.11*
Over leverantie van broot ende aan de france soldaten gegeven	*f 80.11*
Over eenige kalkoenen aan comte Lovignie vereert	*f 18.16*
Bij de schout van Gent (hij was schout van Lakerveld) *Verschooten op de reijse na Schoonhoven*	*f 1. 1*
Betaelt voor twee kalf, mede aen comte de Lovignie verteert	*f 2.10*
Ten huijsen van Johannis Samson verteert (hij was kastelein in de Roos (gebombardeerd in 1943)) *tot de 1e Julij 1672 in cluijs*	*f 65. 5*
Rijck de schoolmeester compt over perden te bestellen vanden sauvengardens tot de 1e Julij 1672 in cluijs, 9 dagen	*f 2.14*
Den sauvengardens compt tot de 1e Julij	*f 320. 8*
	*f 710. 5**
Bij de voorgaende specivocatie was goets gereckent twelk hier wederom van af gaat	*f 137. 3*
Somma	*f 573. 2*
Inwelcke vijf hondert drie ende tseventich gld. twee stuij. te dragen heeft:	
De Stad Vianen met Bolgereij en Helsdingen	*f 143. 6*
Ameijde met Tienhoven	*f 85.19*
Heijcop	*f 75. 5*
Merkerck	*f 107. 9*
Lexmont	*f 85.19*
Lakervelt	*f 75. 5*
	f 573. 3

Aldus gedaen bij de Heemraden ende Tresorier Terstege, beneffens de Secretaris van der Laecken, ende Schout van Laeckervelt (van Gent) *als daertoe bij de repective Drossarden (*Lafare voor Vianen en Frederick Lod. van Bred. van Bolsweert voor Ameide*) mitsgaders Dijckgraef ende Hoge Heemraden met de Borgemeesters en Schout van Vianen, Ameijde ende platte lande gecommittert, den 5 Julij 1672.*

Het waren gepeperde rekeningetjes maar om zo'n plunderzootje buiten de deur te houden, was ook wat waard. Om te laten zien hoe hoge officieren gelijmd moesten worden met kalkoen, geven we hier nog een derde rekeningetje:

De vermeldingen in de rekeningen hiervoor waren in guldens en stuivers, bij de volgende rekening worden ook penningen vermeld.
1 carolusgulden = 20 stuivers.
1 stuiver = 16 penningen. (redactie)

Memorie vande onkosten verschoten aende sauvengardens met de gevolge vandien vanden 1 Julij 1672 tot den 19 Julij 1672:

Bij den Secr. Van der Laecken is betaelt aan de sauvengardens	*f*	*306.15. 8*
Vereert	*f*	*3. 8.—*
Voortgene hier is afgenoomen	*f*	*140. 6.—*
Voor 2 pistolen van de Heer Terstege	*f*	*20.—.—*
Hamel ad idem	*f*	*9.—.—*
De Schout van Laeckervelt voor zijn peert	*f*	*130.—.—*
De Secr. vander Laecken verschoten op de Reijs na Gorckom met de gecommitteerden met andere reijskosten tsamen	*f*	*88.16.—*
Aen Kalkoenen gesonden aende comte de Lucxemborgh	*f*	*19.16.—*
	f	*777.16. 8**

Inden Engel verteert	*f*	*156.16.—*
Inden herberg vanden Roos verteert	*f*	*61.15.—*
Item voor verlies over koop van kalckoenen	*f*	*4.—.—*
Haver vereert aen duck de Lucxemborch	*f*	*31. 6.—*
Noch ad idem	*f*	2.—.—
Borgemeester de Wit van leverantie van bier dat vereert is aen duck de Lucxemborgh	*f*	*30.—.—*

Aen Davith ende van Reenen over leverantie van 4 schapen	*f 19.—.—*
Aende saelmaecker (zadel) *tot Vianen betaelt*	*f 4. 5.—*
Schepen Osterum compt over leverantie van wijn; 13 kannen wijn	*f 6.10.—*
Een ham	*f 2. 4.—*
Betaelt aen ende verschooten bij de schout van Laeckervelt aende erbijders op 17 Julij	*f 12.—.—*
	f 1107.12. 8
	f 53.15.—
	f 1161. 7. 8

In welcke ellif eenentsestich gld. seven stuij. acht penn. : ick segge	*f 1161. 7. 8*

Vianen last	*f 290. 6. 2*
Ameijde met Thienhoven	*f 174. 4.—*
Heijcop	*f 152 .8.—*
Merkerck	*f 217.15.—*
Lexmont	*f 174. 4.—*
Laeckervelt	*f 152 8.—*
	f 1161. 5. 2

Aldus gedaen ende gereckent op de 19 Julij 1672.

***** Deze optelsommen kloppen niet. (redactie)

(wordt vervolgt)

= = = = = = = = = = = = = = = = = =

Nog enkele advertenties, die bij het artikel 'Lexmond in 1961' horen.

TOEN EN NU

W. van Zijderveld

Hei- en Boeicopseweg in vroeger tijd

Hei- en Boeicopseweg, foto uit 2009

UIT DE 'LEERDAMMER' VAN 70 JAAR GELEDEN

J.L.E. Bassa-de Jong

In 'De Gecombineerde Geldersche en Zuid-Hollandsche bladen' van voorjaar 1942 valt weinig te lezen over Lexmond en Hei-en Boeicop. De correspondent van Heicop geeft nog wel de kerkdiensten door. Lexmond is daar al mee gestopt.

Hei- en Boeicop

Bericht van 15-01-1942

- Men wordt er aan herinnerd, dat elke hoofdbewoner van een perceel bij aanhoudende vorst verplicht is, nabij zijn woning of erf een brandbijt te hakken en open te houden ter grootte van 1 m^2.

Bericht van 20-01-1942

- Vm. 10.30 en nm. 7.30 uur cand. B.G.A. van der Wiel van Gorinchem.

Lexmond

In Lexmond probeert nog iemand bijna cryptisch zijn waren te verhandelen:

Bericht van 31-03-1942

- Te koop 60 Pop. poten à 70 ct., in één à 50 ct. 10 Vruchtb. Transp. Cr. Typ II str. 4j. De Zoom Lexmond, tel. 297 Vian.

Deze rubriek wordt daarom gevuld met meer algemeen nieuws.

Algemeen

Bericht van29-01-1942

- Tabaksvoorraden raken uitgeput. Het A.N.P. heeft te bevoegder plaatse de vraag voorgelegd op welke wijze de Nederlandsche overheid tracht de moeilijkheden te ondervangen om rookend Nederland zijn rookmaterial te verschaffen en hoe de vooruitzichten op de "tabaksmarkt" zijn. Van het tijdstip af, dat Nederland in den oorlog werd betrokken, hebben wij op onze

voorraden overzeesche tabak moeten teren. De voorraden konden niet meer worden aangevuld. De productie van Nederlandsche tabak is slechts gering. In het laatste normale productiejaar gebruikten we 3 ½ miljoen k.g. aan tabak, terwijl onze Nederlandsche tabaksteelt ongeveer 45.000 k.g. verschaft. Gegeven de beperkte voorraden aan tabak, is onze tabaksindustrie, die zeer belangrijk mag heeten, in de positie komen te verkeeren van wat men noemt een afloopende industrie. Loopt het met den te verwachten import van grondstoffen niet al te ongunstig, dan mag worden aangenomen, dat met de vervaardiging van rookartikelen nog zal kunnen worden doorgegaan tot ongeveer tegen het eind van dit jaar. Voor de onderscheiden soorten kan de eindtermijn iets verschillen, maar in doorsnee zal de afloop wel tegen het eind van 1942 kunnen worden gesteld. Men heeft in verband met de distributie van rookartikelen reeds meermalen gesproken van de invoering van een rookerskaart. Deze kwestie is echter niet zo eenvoudig als velen wel denken. De invoering hiervan zou allerlei misstanden, die men juist tracht te vermijden, met zich brengen. Ook het instellen van een klantenkaart is, ook omdat dit systeem onbillijkheden met zich brengt, door het Rijksbureau verboden.

Bericht van 03-02-1942

- Nieuwe kleeding tegen inlevering van gedragen bovenkleding.
  De handel beschikt nog over eenigen voorraad kleeding in de hoogere prijsklassen. Deze is voor de meeste bevolkingsgroepen van te hoogen prijs om te kunnen worden aangeschaft. Ten einde toch alle bevolkingsgroepen nogmaals in de gelegenheid te stellen hun kleedingvoorraad enigszins te herzien, is weder een regeling getroffen volgens welke tegen inlevering van gedragen bovenkleding gelegenheid wordt gegeven nieuwe aan te schaffen.

Berichten van 05-02-1942

- De luchtaanval op Rotterdam. Thans 71 dooden.
  Naar het Hbld. verneemt, is het aantal slachtoffers van den jongsten luchtaanval op Rotterdam op 28 Januari j.l. gestegen tot 71 dooden; 56 zwaar gewonden liggen in de ziekenhuizen. Op grond van een gehouden onderzoek deelt het blad mede, dat bij bovengenoemden luchtaanval geen enkel militair doel is

getroffen, dat onder de dooden, gewonden en vermisten geen enkel persoon van Duitsche nationaliteit voorkomt en de slachtoffers uitsluitend Nederlandsche burgers zijn, en dat Nederlandsch cultuurgoed van waarde vernield werd; zoo liep o.a. het Museum Boymans een schade op die van deskundige zijde op ruim een ton gouds geschat werd.

- Statistieken. In 1941 verdronken 762 personen.
  Blijkens de statistieken van den Nederlandsche Zwem- en Reddingsbond zijn in 1941 in totaal 762 personen door verdrinking om het leven gekomen. (in 1940: 843, in 1939: 544, in 1938: 461) Langdurige duisternis, zeer sobere verlichting, helaas ook misbruik van alcohol en ijsperiode, zijn de hoofd-oorzaken van de hooge verdrinkingscijfers in 1940 en 1941. Van de verdronkenen in 1941 waren 414 mannen, 200 jongens, 62 vrouwen en 56 meisjes. In auto's verdronken 30 pers.

Bericht van 14-03-1942

- Verordening. Straten en pleinen die de naam van leden van het Koninklijk Huis dragen, moeten worden gewijzigd. Culemborg geeft hieraan gehoor, de volgende straatnamen worden daar gewijzigd:
  Koningin Wilhelminalaan wordt Lange Dreef
  Prinses Juliananlaan wordt Sprokkelenburglaan
  Prins Bernhardstraat wordt Fonteinstraat

Bericht van 02-04-1942

- Ernstigen gevolgen van den barren winter. De heer G.J. Ruiter, directeur-generaal van den Landbouw, heeft in een radiorede de aandacht gevraagd voor een aantal moeilijke opgaven, waardoor de zoo van onpas gekomen barre winter 1941-1942 ons dit voorjaar plaatst. Zeer ernstig is voor de naaste toekomst het feit, dat van wintergraan en koolzaad een zeer aanzienlijk deel is uitgevroren. Voor koolzaad beteekent dit een aanzienlijk verlies aan olie en aan raapkoek, dat te stellen is op 800 k.g. olie en op 1300 k.g. eiwitrijke veekoeken per h.a., voor onze vetvoorziening van de grootste beteekenis. Ook voor de vroege groenten-voorziening en de melkveehouderij zal de ijzige winter ernstige gevolgen hebben, aldus betoogde verder de heer Ruiter. Er is dezen winter te veel vee aangehouden. Als gevolg hebben vele veehouders reeds nu hun voer opgeteerd en zullen vee moeten

verkoopen, het stallen bij anderen of – en dat is het meest voorkomende geval – moeten trachten het voorjaar te halen met toevoer van stroo en wat er nog anders maar te koop is. Ze zullen dan magere, weinig productieve dieren te vroeg in de weide moeten brengen en voeren dan reeds weer van het voer, dat voor den volgenden winter zou moeten worden bewaard. De melkproductie nu en in de toekomst zal, hoe het geval ook ligt, ernstig worden benadeeld.

Voor de voedselvoorziening van Nederland, aldus vervolgde de heer Ruiter, wil dit alles echter zeggen, dat de grootste en, behoudens eenig te verbouwen oliezaad, eenige vetbron voor ons volk voor het komende jaar zeer sterk is opgedroogd, doordat de melk- en daardoor de boterproductie ten gevolge van dit alles belangrijk zal dalen. Ten einde deze kwade factoren zooveel mogelijk weg te werken, vroeg de directeur-generaal in het vervolg van zijn rede bij den consument begrip voor de ontstane schier onoplosbare moeilijkheden, waarvoor de boer is geplaatst om het Nederlandsche volk te blijven voeden, terwijl hij boer en tuinder opriep om zich in te spannen tot de grootst mogelijke voedselproductie. Hij riep hen op om in de plaats van het uitgewinterde koolzaad, blauwmaanzaad te telen, zo mogelijk nog een grootere oppervlakte, welke teelt zal worden aangemoedigd door een behoorlijken prijs van ƒ 250 scheurpremie. Wie erwten wilde telen, zal dat doen om in den stoppel daarvan voor 1943 koolzaad te telen. Dan zullen zooveel mogelijk aardappelen worden gebouwd om onze aardappel- en broodmeelvoorziening veilig te stellen. Voorts dienen de veehouders, gedachtig aan den melk- en vetnood, geen enkel kalf ten koste van honderden kilogrammen volle melk méér op te fokken dan voor de instandhouding van hun bedrijf beslist noodzakelijk is.

Bericht van 03-06-1942

- Hoe streng de winter van 41/42 geweest is blijkt o.m. ook hieruit, dat alle ligusterheggen zijn doodgevroren. Bij vele erfafscheidingen heeft men deze heggen afgezaagd in de hoop, dat er nog nieuw lof vanuit de wortels zal komen.

= = = = = = = = = = = = = = = = =

14e jaargang nr. 1, februari 2012

MISERE LEXMONDSE ZALEN EN UITVOERINGEN (1946-1952)

W. van Zijderveld

De zalen

Vòòr de Tweede Wereldoorlog waren in Lexmond slechts twee locaties aanwezig waar uitvoeringen en avonden voor grotere groepen konden worden gegeven. Dat was de gelagkamer van De Drie Snoeken en twee lokalen van de christelijke lagere school, die door het ophijsen van een tussenwand tot één ruimte konden worden omgevormd. Dat ophijsen gebeurde door een touw over een katrol, die op zolder was opgehangen. Alleen de onderste helft van het schot ging dus omhoog.
Kleinere bijeenkomsten en vergaderingen werden gehouden in De Gouden Leeuw (Café Oosterling), De Drie Snoeken of in een lokaal van de openbare of christelijke lagere school, waarbij meteen moet worden vermeld dat B&W, na advies van het hoofd der school, een lokaal van de openbare lagere school slechts sporadisch ter beschikking stelde. Direct na de oorlog was in deze toestand nog niets veranderd. Weliswaar was in de zomervakantie van 1941 in de openbare lagere school van twee lokalen één gymnastieklokaal gemaakt, maar daar mochten de verenigingen van de gemeenteraad geen gebruik van maken. De angst voor extra schoonmaakwerkzaamheden, vernielingen en onhygiënische toestanden waren daar de reden voor.
Dit artikel geeft een goed beeld hoe het er net voor, in en net na de Tweede Wereldoorlog aan toe ging tijdens een uitvoering in Lexmond.[1]

Uitvoeringen in De Drie Snoeken

De uitvoeringen en jaarfeesten werden gegeven in de gelagkamer. Tegen de achterwand was een demontabel podium aangebracht over een groot deel van de breedte, waarbij de huidige keuken als kleedruimte diende. In die tijd was die keuken de huiskamer van de gezusters Van Luijt. Het podium was 40 à 45 cm hoog en bestond uit schragen, waarop planken waren gelegd. Sommigen beweren dat de vloer op veilingkisten werd gelegd, maar dat lijkt onwaarschijnlijk.

Mogelijk was het podium eigendom van de fanfare Excelsior, maar het kan ook zijn dat het eigendom was van De Drie Snoeken.* Het werd in elk geval daar in de stal opgeborgen. Het podium was 3,5 m diep, wat net genoeg was om alle musici van Excelsior te kunnen herbergen. Ook andere verenigingen, zoals bijvoorbeeld de Arbeiderszangvereniging Nieuw Leven, maakten gebruik van het podium. Het podium werd altijd opgebouwd door timmerman Wout de Jong met medewerking van Sjaan Lemmen.

Het achterste deel van de zaal of gelagkamer van De Drie Snoeken. Vroeger stond er geen biljart en was de links zichtbare serre nog een kale binnenplaats. De deuren waren toen wel aanwezig en waren dus buitendeuren. Rechts de deur die toegang gaf tot de huiskamer van de gezusters Van Luijt.

Vòòr het podium was aan een draad of touw een gordijn aangebracht. Aan de vierde plafondbalk van achter zijn nog een klos, een draadeind en twee pinnen te zien, waaraan de draad van het gordijn hing.

---

* Het is zelfs mogelijk dat dit hetzelfde podium was dat in de demontabele muziektent van de fanfare Excelsior voor uitvoeringen werd gebruikt.

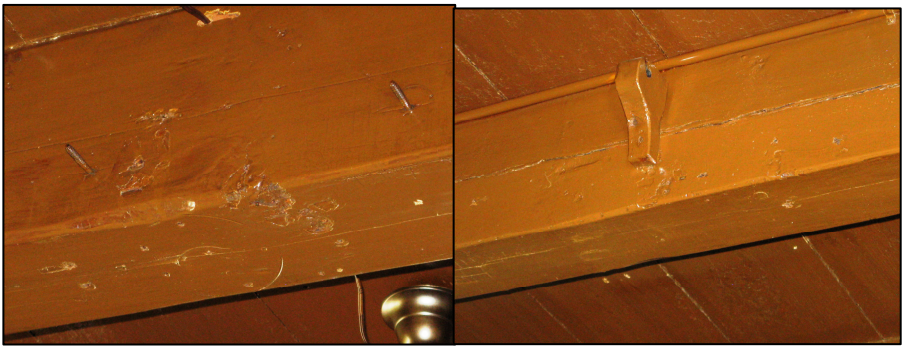

Op de linker foto twee draadeinden en op de rechter een klos aan een plafondbalk, die waarschijnlijk dienden voor ophanging van het gordijn.

De bar was in die tijd kleiner, stak minder ver de gelagkamer in en was ook lagere, namelijk ca. 90 cm. Er was dus meer ruimte voor het publiek dan tegenwoordig en door de lager tapkast kon het zittende publiek daar overheen kijken
Bij een uitvoering was de gelagkamer meestal stampvol. Er konden ongeveer 115 toeschouwers aanwezig zijn. Die zaten op stoelen, behalve bij de straatmuur (bij de ramen), daar stonden twee rijen banken achter elkaar, waarop de jongelui zaten of stonden.
De gelagkamer werd door de gezusters Van Luijt gratis ter beschikking gesteld, want de consumpties maakten de avond wel goed. De gezusters hadden reeds vòòr 1940 voorstellen ingediend om een nieuwe zaal te bouwen, maar die hadden *geen genade kunnen vinden bij de belanghebbenden, wellicht uit hoofde van financiële onmacht*. Of dit de gemeente was of de verenigingen waren, vertelt de historie niet.

Uitvoeringen in de christelijke lagere school
In de christelijke school werd bij een uitvoering in één van de twee lokalen een podium geplaatst, dat was opgeborgen in de stal van De Drie Snoeken. Waarschijnlijk was dit hetzelfde podium als dat wat werd gebruikt door Excelsior in De Drie Snoeken. Het bestond uit ongeveer 40 à 50 cm hoge schragen, waarop een planken vloer werd gelegd. Een trapje om daarop te komen, was niet nodig en dus ook niet aanwezig. Op dit podium werden de toneelstukken

opgevoerd en zong bijvoorbeeld het Christelijk gemengd koor Hosanna. Er waren, vooral bij een toneelstuk, ook coulissen aanwezig. Die werden gemaakt door schilder Kloens. Het verkleden gebeurde achter de coulissen. Dat was wel krap, maar met een beetje behelpen ging dat goed. Een gordijn vòòr het podium was niet aanwezig. De uitvoerenden, dus de leden van bijvoorbeeld Hosanna, zaten in hetzelfde lokaal als waar het podium stond. Het publiek dus in het andere lokaal.

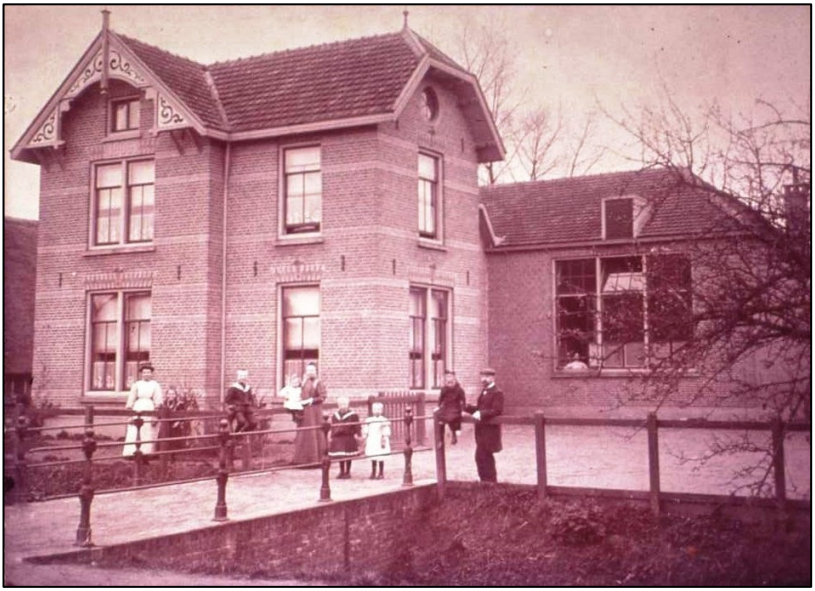

De christelijk school met daarvoor het woonhuis van de hoofdonderwijzer, afbeelding uit 1907.

De klapstoelen voor het publiek en de uitvoerenden werden gehuurd van restaurant Het Brughuis (Sap en Sap) te Meerkerk. Met paard en wagen werden die gehaald en gebracht.

Kritiek op de situatie

In het winterseizoen 1946/1947 werden op beide locaties uitvoeringen gegeven en verenigingsavonden gehouden en waren de tekortkomingen van zowel de zalen als de uitvoeringen weer zichtbaar geworden. In de krant van 1 juli 1947 werden die aan de kaak

gesteld. Het artikel begon met de constatering dat de zalen *daarvoor ten enenmale totaal ongeschikt* waren. *Dat dit met de zaal van "De Drie Snoeken" het geval is, zal wel niemand durven bestrijden. Dit is zeer betreurenswaardig*. Daarna werd een lans gebroken om toch het gymnastieklokaal ter beschikking te stellen. Dit vooral, omdat door de moeilijke verkrijgbaarheid van bouwmaterialen er voorlopig niet aan het bouwen van een verenigingsgebouw kon worden gedacht. Met het beschikbaar stellen van het gymnastieklokaal zou het algemeen belang worden gediend en dat ging boven het belang van de school aldus de krant.
Ook op de verenigingen die de uitvoeringen en feestavonden organiseerden, had de krant kritiek, want *ten tweede viel het ons op, dat de leiding van de verschillende avonden over 't algemeen zwak te noemen was. Na een vaak geïmproviseerde opening, zagen wij de voorzitter veelal niet meer. Toneelstukken, samenspraken enz. werden heel vaak niet of onvoldoende aangekondigd, terwijl na een pauze een stuk soms zonder meer vervolgd werd, zonder dat het publiek door een gong of belsignaal daarvan in kennis werd gesteld. Door dit laatste kwam het soms voor dat een volgend bedrijf van een toneelstuk reeds enige ogenblikken was begonnen, zonder dat dit achter in de zaal bemerkt werd, zodat het geroezemoes aldaar eerst langzaam verstomde.*
Ook hoorden wij voorzitters, die vanwege hun zwakke stem niet in staat waren met hun stemgeluid behoorlijk in de zaal door te dringen. Laat men in dat geval toch gebruik maken van een goede eenvoudige geluidsinstallatie om dit te ondervangen. Men behoeft toch niet bang voor een microfoon te zijn.
Voorts constateerden wij, dat verschillende verenigingen – gelukkig niet allemaal – te weinig afwisseling brachten in hun programma's.
Behalve de gewone pauze met de gebruikelijke verloting, waren er bovendien nog ellenlange pauzes tussen de verschillende bedrijven en toneelstukjes, waarin het publiek maar aan zijn lot werd overgelaten. Ook deze tijdruimten behoren gevuld te worden, hetzij met een muzikale afwisseling (deze misten wij bijna steeds), hetzij door een liedje of een praatje. Het publiek vergt nu eenmaal dat het doorlopend wordt bezig gehouden en gezien de soms voorkomende vrij hoge entreegelden, kan dit ook gevergd worden.
Bovendien moeten de toneelspelers trachten de pauzes tussen de

verschillende bedrijven zoveel mogelijk te verkorten en vooral geruisloos te doen plaats vinden. Vooral tegen dit laatste wordt vaak gezondigd. Men bedenke, dat elk geluid achter de coulissen dubbel hard in de zaal doorklinkt en buitengewoon hinderlijk is.
Tenslotte zou het aanbrengen van een eenvoudige trekker aan 't doek van het toneel geen overbodige luxe zijn. Juist het langzaam opentrekken van het doek, onder het uitdoven van het licht in de zaal, is vaak een mooi moment. Dit is het niet, wanneer het doek opengerukt moet worden en daarbij soms blijft steken, met alle onaangenaamheden daaraan verbonden, terwijl het licht eerst na enige minuten uitgaat.
Met de hoop dat in het volgende seizoen de gebreken verholpen zijn en de uitvoeringen *in een goede, geschikte zaal* zullen worden gehouden, eindigde het artikel.
Het hoofd van de openbare lagere school, de heer B.A. van Overhagen, reageerde twee weken later met een ingezonden brief. Hij schreef dat hij het met veel op- en aanmerkingen eens was, maar lang niet met alles.
In Lexmond, evenals bij andere *uitvoeringen in de omgeving,* voelde men zich *als een haring in de ton*. Maar Van Overhagen had daar een oplossing voor. Het probleem zou zijn opgelost: *als men drastische maatregelen nam en het aan de jeugd beneden 14 jaar verboden was op deze avonden (en nachten) aanwezig te zijn. Dat geeft meer ruimte en zou ook voor het publiek achter in de zaal aangenamer zijn, want het moet toch steeds zo zijn, dat men niet gaat om een gezellig onder-onsje achter in de zaal, maar om te genieten van hetgeen geboden wordt.*
Hij ageerde echter tegen het idee om het gymnastieklokaal voor uitvoeringen enz. te gebruiken, want *"mijn school is mijn huis" en het gebruik van het lokaal acht ik uit de boze. Zoals het rookverbod in De Drie Snoeken genegeerd wordt, werden en worden ook de voorschriften voor het gebruik der school niet steeds stipt nageleefd. Discipline is voor veel verenigingen een onbekend woord. Hebt U wel eens een bezoek gebracht aan de zaal van De Drie Snoeken op de ochtend na een uitvoering en hebt U een idee van de bende, die de bezoekers daar achterlaten? Zo ja, gelooft U dan dat wij het zouden kunnen verantwoorden, om de jeugd les te geven in zo'n verontreinigd lokaal, om nog maar niet van W.C.'s etc. te spreken?*

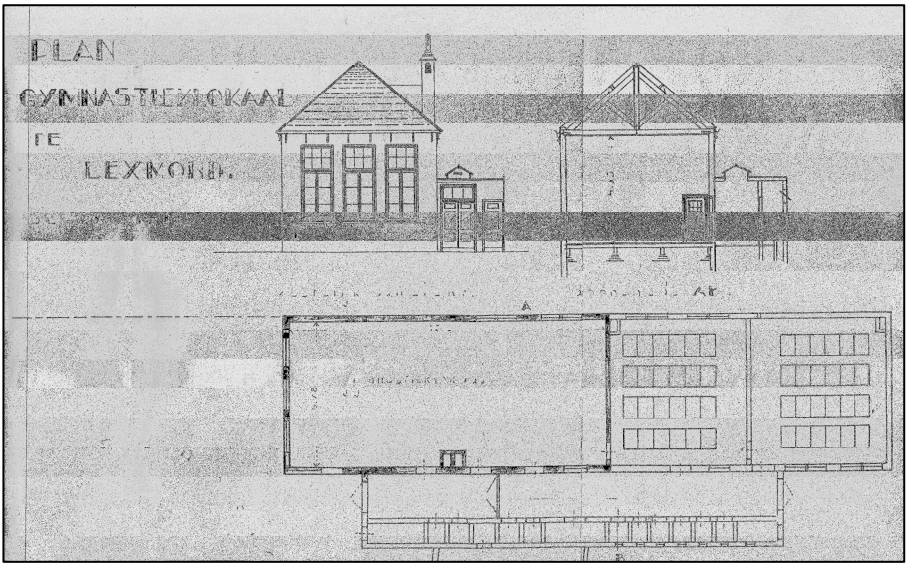

Tekening van de openbare lagere school met het grote gymnastieklokaal, de twee schoolklassen en de gang.

De school mag in geen geval voor zulke festiviteiten worden afgestaan. Ik wil dan nog niet eens de practische bezwaren over de ruimte aanvoeren. Of combineert de schrijver de beide schoollokalen met het gymnastieklokaal, die hij dan wellicht voor kleed- en koffiekamer zou willen gebruiken?
In een school zijn de verenigingen niet op hun plaats, en het personeel van de Bijzondere School zal U de bezwaren hieraan verbonden, kunnen mededelen.
Ook een geluidsinstallatie zag Van Overhagen niet zitten. *Bij het gebruik daarvan hebt U slechts 10% kans van slagen. We hebben deze winter de resultaten kunnen beluisteren, maar het oordeel hierover was allesbehalve vleiend*. Ook over de pauzevulling met muziek was hij het niet eens, want men kreeg dan *een non-stop programma. Geen ogenblik rust om na te denken over of te bespreken van hetgeen men gezien en gehoord heeft. Dat is tegenwoordig overbodig*. De nieuwe tijdgeest had kennelijk ook Lexmond bereikt, maar niet iedereen was het daar dus mee eens.

Aan het eind van zijn ingezonden brief deed Van Overhagen een zinnige suggestie: *Maakt met de verenigingen plannen voor een zaal. Sticht nu reeds een fonds voor het benodigde kapitaal en laat elke vereniging bij iedere uitvoering daar een bedrag in storten, gelijk aan de zaalhuur die in de omgeving betaald wordt. Lexmond zal dan in de toekomst een verenigingsgebouw krijgen, terwijl de gezusters Van Luyt, die steeds hun ruimte, ja zelfs hun woonvertrek, gratis afgestaan hebben, met vreugde de opening van deze zaal tegemoet zien*.[2]
De suggestie van Van Overhagen werd helaas niet opgepakt, zodat het nog lang zou duren voordat Lexmond een goede zaal-accommodatie kreeg. De verschillende levensovertuigingen in Lexmond, die voor verzuiling zorgden, zullen daar wel een flinke rol in hebben gespeeld.

Toch resultaat
Het stukje in de krant had toch zijn vruchten afgeworpen, want het krantenverslag van de uitvoering van Nieuw Leven op 7 en 8 januari 1948 eindigde met de vermelding dat *het bestuur van "Nieuw Leven" blijk gaf, zeer goede nota te hebben genomen van de verschillende wenken* die de krant in juli 1947 had gegeven. *Er werd met succes gebruik gemaakt van een eenvoudige geluidsinstallatie, terwijl ook van 't anders zo hinderlijke rumoer achter de coulissen nu geen sprake was. De avond verliep vlot en prettig. "Nieuw Leven" kan op een geslaagde uitvoering terug zien*.[3]

Toch uitvoeringen van af 1952 in het gymnastieklokaal
Op 17 september 1951 besloot de gemeenteraad alsnog om het gymnastieklokaal gedurende 1952 en 1953 ter beschikking te stellen aan verenigingen. Besloten werd dat *op aanvrage van welke vereniging dan ook het gymnastieklokaal steeds open staat als er ruimte is. Men denke aan de gymnastiek, de muziek, de zang, bazars en ook uitvoeringen die er voor een paar honderd mensen gegeven zijn*. Er werd een 'zaalhuur' vastgesteld van 25 cent per keer. Belachelijk laag, maar goed voor het verenigingsleven![4]
Toch was het geen ideale zaal om uitvoeringen te geven, want toen Nieuw Leven haar 30-jarig bestaan daar vierde, schreef de krant in het verslag: *Het is een zeer oude school en de kapotte ruiten van het*

lokaal waar het concert plaats vond, waren met grote stukken papier dichtgeplakt. Een eigen gebouwd podium, dat tevens als toneel dienst moest doen. Alles even primitief, kil en onaangenaam. Maar toch heerste er een warmte en een prettige sfeer, omdat bestuur en leden kameraadschappelijk en met geestdrift voor hun koor samenwerken om, hoe moeilijk ook, alles te doen om hun vereniging te behouden en uit te bouwen. Menig lid van de grote stadskoren zou hieraan een voorbeeld kunnen nemen.[5]

Openbare lagere school, later Dorpshuis.

Bronnen

J. van Iperen
D. de Jong
W. de Jong Jacz †
I. Schep-Bosch
Archief Arbeiderszangvereniging Nieuw Leven (ANL)
De Gecombineerde (DG)
Schoonhovensche Courant (SC)
Stem des Volks
Verslagen gemeenteraad Lexmond (VGR-L)

Noten

1. SC 18 juli 1941
2. DG 1 en 17 juli 1947
3. DG 15 jan. 1948
4. VGR-L 17 sept. 1951; DG 20 sept. 1951
5. ANL verslag 1955; SdV jan. 1956

= = = = = = = = = = = = = = = = =

PETER VAN LAKERVELD.

P. de Pater

Voorwoord:
Dit verhaal gaat niet over ene Peter de Pater woonachtig op het adres Lakerveld 254, 4128 LM, te Lexmond. Soms vraag ik me af waar ik eigenlijk woon. In de regionale pers verschijnen regelmatig berichten over dit gebied en dan worden de volgende woorden gebruikt:

1. Op het Lakerveld.
2. In het Lakerveld.
3. Op Lakerveld.
4. In Lakerveld

Laten we het er op houden dat schrijver in Lakerveld woont, en uit Lakerveld komt. Een zeer oude streek met haar verhalen en anekdotes. Ooit is uitgebreid onderzoek gedaan naar alle mensen in ons land met de naam Lakerveld, of van Lakerveld . Dat gebeurde voor het internet tijdperk door alle telefoonboeken te onderzoeken, een geweldig werk moet dit geweest zijn . Het onderzoek werd aanvankelijk verricht door een mevrouw uit Reeuwijk, en daarna voortgezet door haar neef in Steenwijk. Anno 2011 is het gemakkelijker om de verspreiding van alle mensen met de naam Lakerveld, of van Lakerveld te vinden. Even een paar sites op-zoeken, en je bent er. Van al deze mensen ligt de oorsprong in dit gebied tussen Meerkerk en Lexmond.

Gegevens:
Volgens statistieken woonden er in 2007 964 mensen met de achternaam Lakerveld in Nederland, waarvan 75 in de gemeente Zederik. Dezelfde statistiek vermeldde dat in Nederland 45 inwoners de achternaam van Lakerveld droegen. 45? Dat is erg weinig. De achternaam van Lexmond kwam 72 keer voor, waarvan 13 keer in de Utrechtse gemeente IJsselstein. Ik ga me hier niet in verdiepen, want dan belanden we bij de actrice Lieke van Lexmond. Haar naam

is zo te vinden in leesmappen, op het internet, en in diverse bladen die ter inzage liggen in wachtkamers van dokters, tandartsen, ziekenhuizen en kapsalons. Voor onze Hei- en Boeicopse leden het volgende. Dat de achternaam Heikoop voorkomt in onze regio lijkt me bekend. In heel Nederland 678 keer in 2007, waarvan 45 maal in Zederik.

PETER VAN LAKERVELD

Het kan dus geen toeval zijn dat iemand met de naam van Lakerveld interesse had in deze streek. Hij had immers maar weinig familieleden met dezelfde achternaam, en zo ging hij op pad. Het betreft hier de op 10 februari 1999 overleden redacteur economie van het dagblad 'Trouw'. Zijn naam was Peter van Lakerveld, hij was een liefhebber van geschiedenis, en had een grote interesse in zijn achternaam. Menigmaal bezocht hij Lakerveld. Ook was hij een liefhebber van wandelen. Na het overlijden van Peter van Lakerveld op 61 jarige leeftijd besteedde het eerder genoemde dagblad de nodige aandacht aan zijn heengaan.

Deze week overleed Peter van Lakerveld, tot voor kort redacteur economie bij Trouw. Een ernstige ziekte sloopte hem. Als hommage aan deze sympathieke collega – een groot wandelliefhebber en voormalig medewerker van deze rubriek – is de wandeling vandaag gewijd aan het gebied van zijn roots, de polder Lakerveld.

Bij deze als eerste het artikel uit het dagblad, waarin Peter van Lakerveld herdacht werd. Een journalist van het eerder genoemde dagblad met de naam Haro Hielkema werd op pad gestuurd om de sporen van Peter van Lakerveld te onderzoeken. Hij schreef een indrukwekkend verhaal over zijn wandeltocht rond Lakerveld. Rond Lakerveld kan een rustige wandeling opleveren. Een wandeling in Lakerveld kan echter nooit stil verlopen, dat wordt af en toe de berm induiken door het sluipverkeer. Veel voorzetsels zoals: in, op, rond en uit heb ik inmiddels gebruikt. Haro Hielkema gebruikte een andere: boven.

De hemel schreit boven Lakerveld

Op de kaart heeft Lakerveld iets van een parketvloer, een groot vlak dat is opgevuld met gelijkmatige reepjes laminaat. Voor een verkenningstocht op twee benen is dat geen aanlokkelijk vooruitzicht. Je vermoedt dat de efficiency hier aan de macht is, dat het profijtbeginsel over het landschap regeert. Alles is rechttoe rechtaan, geen kruimel land is vermorst.

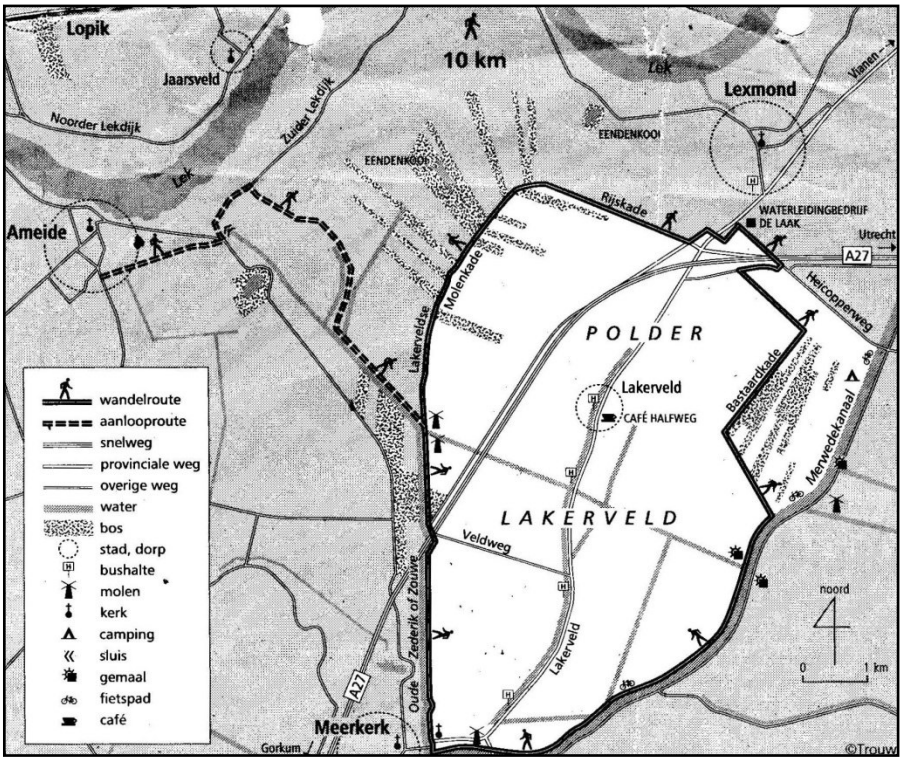

Dat is Lakerveld op papier, in de topografische atlas. Een polder die "zweeft" tussen Utrecht en Gorinchem, die "klemt " tussen Lexmond en Meerkerk. Twee lijnen trekken een spoor door de polder: een dikke van de snelweg (A27), een dunnere van een lokale weg die ook Lakerveld heet – net als de polder en het gehucht. Een snoer van water omspant het gebied: de Oude Zederik in het westen, het Merwedekanaal in het oosten. Er dwars doorheen loopt een

frutselige sloot, de Laak, die zelf ook simpel "waterloop" betekent. In werkelijkheid ziet het toch allemaal wat anders uit in Lakerveld. De factor economie voert hier de boventoon, het is een en al bedrijvigheid wat je waarneemt. Productie, werk, doelmatigheid. Dat begint al als je in Meerkerk de Zederikkade oploopt. Het is nog minstens een kilometer van de snelweg vandaan, maar de karavaan van blik en pk's bromt als een valse stoorzender in je linker-oorschelp. Het raast maar en raast maar door, daar is geen woord onthaasting bij. Het paadje is prachtig, het natuurterrein van het Zuid-Hollands aan de overkant van de Oude Zederik een plaatje, maar gras heeft geen oren – dus krijgt het verkeerslawaai vrij spel.

Een wandeling rond de polder Lakerveld is goed te beginnen aan de Zederikkade in Meerkerk; starten bij Lexmond kan ook. De route is ongeveer 13 km. Honden moeten op sommige delen van de route aan de lijn. Lakerveld is te bereiken met de snelbussen 118 en 218 vanuit Utrecht en Gorinchem. Halverwege de polderweg Lakerveld ligt café Halfweg.

Eenmaal onder de snelweg door valt de geluidsbron plotseling weg: de westenwind! Je hoort nu het water naast het pad klotsen. Zelfs het ruisen van het riet maakt meer geluid dan het verkeer. De kaarsrechte vaart, ook wel Zouwe genoemd, is de waterboezem van de polder Lakerveld, al sinds de 14de eeuw. De afwatering werd in die tijd geregeld via een spuisluis, later met behulp van molens en een stoomgemaal. Met de molens is het slecht afgelopen: de Pluckop staat nu als een lamme vogel in het land en de fraaie Vlietmolen is kort geleden in rook en vuur opgegaan. Het bovenhuis van deze wipmolen, die sinds 1904 van een verdiende vut genoot, ligt verkoold naast het al even treurige onderstel. Meteen rechtsom na de Pluckop begint de Molenkade, het mooiste stuk van de wandeling omdat deze onverharde strook de scheiding markeert tussen twee polders en daarmee van twee heel verschillende markeringen – rechts Lakerveld en links de polder Achthoven.

Het verkavelingspatroon in de laatste is heel anders, het zijn smallere reepjes land, met veel riet en onland en met twee eendenkooien die nog steeds in bedrijf zijn. De "jacht zonder geweer" vereist rust en ruimte, in een straal van 565 meter om de kooien mag absoluut geen verstoring optreden. De wandelaar is strafbaar als hij zich daar niet aan houdt. De dierenwereld heeft kennelijk andere wetten, want konijnen dartelen met de lente in de kop over de akkertjes en een zwaan klapwiekt boven de kooi als een Boeing 747. De "kaai" zoals ze hier zeggen splitst zich dan richting : we houden rechts aan, de Rijskade. Die naam duidt op een activiteit die in de streek heel lang werd bedreven, de productie van rijshout voor het mandenvlechten de dijkversteviging. Grutto, kievit en tureluur zijn hier de natuurlijke wandelmaatjes, maar bij het naderen van de snelweg houden ze het voor gezien. De richting Hei- en Boeicop volgend komen we ook op de (hoe kan het ook anders) Heicopperweg, met –ook weer- een industriegebiedje dat De Laak heet. Een merkwaardig beeld in de vijver trekt de aandacht: een man met waterpomptang stort een eeuwige stroom water uit over twee blote meiden, daarmee de inspanningen van het waterleidingbedrijf symboliserend. Meteen na de snelweg gaan we naar rechts en op de geluidsgolven van de A27 steken we al gauw weer de polder in, over de Bastaardkade. Ook dat is een mooi voetpad, met een enkel overstapje, dat uiteindelijk uitkomt bij het Merwedekanaal. Deze strenge vaarweg is in 1824-25 aangelegd onder de dwingende leiding van Willem I, de "Kanalenkoning". Die had een grote interesse in watermanagement en kon niet langer aanzien dat de vaarverbinding tussen Amsterdam en Keulen naatje was: soms deed een schip er wel twee maanden over.

Koning Willem 1

Willem I zette de grote ingenieur Jan Blanken aan het werk en liet geen

middel ongebruikt om een groots en kostbaar plan tot uitvoering te brengen. Het Zederikkanaal (de naam Merwedekanaal is pas van 1892) zou gaan lopen van Vianen aan de Lek naar Gorinchem aan de Waal, ruim 32 km lang worden en drie sluizen krijgen. Bijna anderhalf miljoen schatte Blanken de kosten van de aanleg; toen hij de vaarweg iets had versmald een ton minder. De koning vroeg de Kamer garant te staan voor rente en aflossing van een lening dat jaarlijks wel een ton kon bedragen. Het parlement, dat daarvoor al toestemming had verleend voor een staatslening van 57,5 miljoen gulden, – waarvan zes miljoen voor de aanleg van het Noordhollandsch Kanaal – keurde het wetsvoorstel af met 51 tegen 46 stemmen. Zelfs de trouwe Oranje-aanhanger Gijsbert Karel van Hogendorp vond de financiële escapades te gortig. De koning bedacht een list en richtte het Amortisatie-syndicaat op, dat met het beheer van de staatsdomeinen werd belast en ook gronden kon verkopen en belenen. Het syndicaat stond onder leiding van de koning, en de volksvertegenwoordiging kwam er niet aan te pas. Via ondoorzichtige manoeuvres ("financiële manipulaties" zou een economie-redacteur schrijven) werd het kanaal uiteindelijk, met een kostenoverschrijding van 9 procent toch aangelegd. Slim gespeeld van de koning, alleen viel het verkeer al snel tegen. Het kanaal is daarmee een fiasco geworden. Misschien zijn de laatste kilometers van de route, over het breed bemeten fietspad, illustratief. We zien slechts een bootje. Dan is Meerkerk nog een behoorlijk eind lopen, zeker met een winterse bui erbij. De hemel schreit boven Lakerveld.

Jan Blanken

HARO HIELKEMA.

Tenslotte:
Het verhaal over Lakerveld van Haro Hielkema heb ik in zijn totaliteit overgenomen. Ondergetekende zal er geen commentaar op leveren. Zo hoort u het ook eens van een ander sprak deze inwoner. Sommige elementen van Lakerveld hebben iets raars in zich en ik bedoel hiermee de huisnummering. Dat Lakerveld-West oneven nummers heeft, en Lakerveld-Oost even nummers is bekend. Maar de gaten tussen deze nummers zijn een studie waard. Schrijver woont op 254 en mijn Lakerveldse buren op 244. Dit feit heeft iets merkwaardigs . Werd ooit de mogelijkheid open gehouden om er een aantal huizen tussen de bouwen? Het wordt nog interessanter als ik zie dat de ruimte tussen Lakerveld 256 en 262 nog veel groter is. Als we de even nummering blijven hanteren is er dus ruimte voor twee nieuwe woningen. Ze zullen er nooit komen, en dat is maar goed ook, want die twee prachtige griendjes tussen genoemde adressen zijn een natuurgebied op zich. Talloze kleine vogelsoorten hebben het hier naar hun zin. Op Lakerveld West zijn de nummers 175 en 167 buren. Er ligt echter wel een afstand van 200 meter tussen. Het kan dus weleens moeilijk zoeken worden in Lakerveld. Eens wandelde ik op een avond in het donker naar Lakerveld 187. Een auto stopte, en de chauffeur vroeg mij of ik bekend was in Lakerveld. “Jazeker”: sprak schrijver. De desbetreffende chauffeur zocht het adres Lakerveld 2, ofwel het adres van het transportbedrijf van J.C. van Dijk. Het kostte me toch enige tijd om uit te leggen hoe je van Lakerveld 187 bij Lakerveld 2 kon komen. Blijft een mooie streek overigens.
Hierbij (op de volgende pagina) nog twee oude foto’s uit Lakerveld:

Bronnen:
Dagblad Trouw.
Meertens Instituut.
J. Slappendel- Lakerveld te Reeuwijk.
Jos Lakerveld te Steenwijk.

Lakerveld 175, datum ca. 1910.

Lakerveld 216, datum ca. 1935.

ONDERWERP: ONTVANGEN VAN DIVERSE PERSONEN.

In de vorige kroniek waren deze voorwerpen opgenomen, en had ik beloofd daar nog terug op te komen.

1. De schoenenpers, een prachtig apparaat dat een verhaal waard is. Contact hierover gehad met zo'n oude schoenmaker, zoals elk dorp die vroeger had. In Lexmond was dat G. Quint.
   Zo'n oude ambachtsman is een stuk geschiedenis. Ondergetekende heeft de oorspronkelijke eigenaar van dit apparaat gesproken, het duizelde me enigszins van alle details die ik te horen kreeg over dit ambacht. En hetzelfde zal gelden voor talloze andere ambachten als er onderzoek naar gedaan wordt. Elk dorp had een smid, een timmerman, een schilder, een kapper, etc..
2. Het door mij eerder genoemde vliegtuigonderdeel behoorde bij een Spitfire, die na een geallieerde aanval op de Culemborgse spoorbrug op 31 december 1944 neerstortte bij Schoonrewoerd. Het toestel boorde zich in de boerderij van Leen Middelkoop, lokaal bekend als Leen de Ros. Dat gegeven had de aandacht van een man, die onze vereniging een zeer warm hart toedroeg. Ik bedoel hiermee de inmiddels overleden heer J.P. de Leeuw.

Peter de Pater

= = = = = = = = = = = = = = = = =

ONTVANGEN VAN DIVERSE PERSONEN

Een ouderwetse koolschaaf	J. Harlaar
2 Dia's sloop maagdenhuis (Lakerveld 24)	Martha de Vor
13 Reproducties van prentbriefkaarten Lexmond	Floor van Dijk jr.
Dia en negatievenscanner voor in Het Laakhuis	S. de Ridder

= = = = = = = = = = = = = = = = =

HERKOMST ILLUSTRATIES

Voorpagina	Café Halfweg	S. de Ridder
Pagina 4 t/m 7	Politie-verordening	J.L.E. Bassa-deJong
Pagina 10, 11 en 15	Advertenties 30-12-1961	Archief VHLHB
Pagina 16	Toen: Hei- en Boeicopseweg	W. van Zijderveld
Pagina 16	Nu: Hei- en Boeicopseweg in 2009	W. van Zijderveld
Pagina 22	Gelagkamer 'De Drie Snoeken'	W. van Zijderveld
Pagina 23	Detailfoto's 'De Drie Snoeken'	W. van Zijderveld
Pagina 24	Christelijke school (1907)	W. van Zijderveld
Pagina 27	Tek OLS, GAZ Lexmond, inv. 228-26	W. van Zijderveld
Pagina 29	Openbare lagere school/Dorpshuis	W. van Zijderveld
Pagina 31, 32 en 33	Afb. uit dagblad Trouw	P. de Pater
Pagina 34	Koning Willem 1, van Wikipedia	S. de Ridder
Pagina 35	Jan Blanken, van Wikipedia.	S. de Ridder
Pagina 37	Lakerveld 175	J. van Genderen
Pagina 37	Lakerveld 216	R. Knoot-Stek

Kopij voor het volgende nummer kan tot 15 april 2012 worden ingeleverd.

© Overname van artikelen of gedeelte daarvan voor publicatie-doeleinden, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de auteur en/of redactie. Onder voorwaarden van duidelijke bronvermelding en toezending van een exemplaar aan de auteur en de redactie.

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter: 2012: Het Einder der Tijden?	3
Politie-verordening van Hei- en Boeicop, 1894	4 t/m 7
Lexmond in 1961	8 t/m 11 en 15
300 jaar geleden. Hei- en Boeicop en de Franse invasie in 1672 (1e vervolg)	12 t/m 15
Toen en Nu	16
Uit de ´Leerdammer´ van 70 jaar geleden	17 t/m 20
Misère Lexmondse zalen en uitvoeringen (1946-1952)	21 t/m 29
Peter van Lakerveld	30 t/m 37
Onderwerp: ontvangen van diverse personen	38
Ontvangen van diverse personen	38
Herkomst illustraties	39

ACTIVITEITENAGENDA:

Wo. 7 maart	Algemene Vergadering, Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boeicop met na de pauze *Tuinen der lusten* van Jeroen Bosch, door H. Beckman Dorpshuis Het Bosch, Lexmond
Vr. 9 maart	Grote culturele avond, met verkoop van ons boek *Een eeuw Zang en Muziek in Lexmond, incl. DVD* Dorpshuis Het Bosch, Lexmond
Za. 24 maart	Voorjaarsexcursie naar Spaarnedam (Jantje Brinkers), Ruine van Brederode en de Hofjes van Haarlem
Di. 3 april	Lezing: *Torenuurwerken tijd voor iedereen* door Ir. A. A. Romeijn Verenigingsgebouw Internos, Hei- en Boeicop